VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Muistio
Asianumero: VN/26275/2020
Päivämäärä: 13.4.2021

Valtioneuvoston periaatepäätös lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan Suomi on hiilineutraali vuonna 2035. Liikenteen päästövähennystavoitteiden tulee vastata tähän tavoitteeseen. Hallitusohjelman mukaan tällä hallituskaudella luodaan tiekartta fossiilittomaan liikenteeseen, jossa osoitetaan konkreettiset keinot hallituksen tavoitteisiin pääsemiseksi. Nyt annettavalla periaatepäätöksellä on tarkoitus osoittaa nämä keinot lentoliikenteen osalta sekä vahvistaa valtioneuvoston yhteinen näkemys tavoitteista ja kansainvälisen vaikuttamistyön painopisteistä lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

Suomi on kannattanut kunnianhimoisten lentoliikenteen päästöjä vähentävien toimien käyttöönottoa EU:ssa ja globaalisti Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestö ICAO:n (*International Civil Aviation Organization*, ICAO) piirissä. Lentoliikenteen päästöt ovat kuitenkin jatkaneet voimakasta kasvuaan niin kansainvälisesti, kuin erityisesti Suomessa. Ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää lentoliikennesektorin päästöjen kasvun pysäyttämistä ja kääntämistä muiden sektorien tavoin laskuun. Muussa tapauksessa lentoliikenteen osuus kokonaispäästöistä kasvaa huomattavan suureksi. Lentoliikenteen osalta on tärkeää lisäksi huomioida, että sen ilmastoa lämmittävästä vaikutuksesta hiilidioksidi muodostaa ainoastaan kolmanneksen, mikä lisää toimialaan kohdistuvien päästövähennystoimien tärkeyttä.

Periaatepäätöksen valmisteluprosessi

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti ajalle 1.11.2019 - 30.10.2020 työryhmän fossiilittoman liikenteen tiekartan valmistelun tueksi. Työryhmän tehtävänantona oli tunnistaa yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi keinot, joilla kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöt puolitetaan vuoteen 2030 mennessä ja liikenne muutetaan nollapäästöiseksi viimeistään vuoteen 2045 mennessä. Työryhmän loppuraportissa tarkasteltiin kotimaan tie-, raide-, lento- sekä meri- ja sisävesiliikennettä.

Periaatepäätösten valmistelussa hyödynnettiin tätä fossiilittoman liikenteen tiekarttatyötä, jossa kansallisesti ensimmäistä kertaa arvioitiin laajasti lentoliikenteen päästövähennyskeinoja ja niiden vaikutuksia. Periaatepäätöksen luonnos oli lausuntokierroksella 30.11.2020 - 15.1.2021. Lausunnon antoi 42 tahoa. Luonnoksen toimenpidekokonaisuuksia pidettiin pääosin kattavina ja niiden nähtiin vastaavan hyvin valmistelun pohjana ollutta fossiilittoman liikenteen tiekarttatyöryhmän työtä.

Ilmasto- ja energiapoliittinen ministerityöryhmä sopi periaatepäätöksen sisällöstä 24.3.2021.

Keskeisimmät linjaukset

Periaatepäätöksessä esitetään, että Suomi edistäisi uusiutuvien lentopolttoaineiden käyttöönottoa kansainvälisessä yhteistyössä. Uusiutuvia lentopolttoaineita koskevan kansallisen jakeluvelvoitteen tai siihen rinnastuvan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisvelvoitteen taso, vaikutukset toimialaan ja

kansainvälinen kehitys arvioidaan hallitusohjelman toimeenpanoa koskevan lainsäädäntöprosessin yhteydessä. Tutkimus- ja innovaatiorahoituksella edistettäisiin kestäviin uusiutuviin lentopolttoaineisiin ja erityisesti sähköpolttoaineisiin liittyvää teknologiaa ja tuotantoa Suomessa. Lisäksi laaditaan selvitys vaihtoehtoisten käyttövoimien, erityisesti sähkön ja vedyn, hyödyntämismahdollisuuksista ja siihen liittyvistä lentoasemien kehittämistarpeista.

Liikennejärjestelmän energiatehokkuuden edistämiseksi Suomi tukisi yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan kehittämistoimia (SES2+) ja vapaan reitityksen ilmatilan laajentamista lentoreittien lyhentämiseksi ja päästöjen vähentämiseksi. Lisäksi otettaisiin viipymättä käyttöön valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja logistiikan digitalisaatiostrategian ehdotukset kestävien matkaketjujen ja liikennepalveluiden edistämiseksi, huomioiden tiedon tehokas hyödyntäminen ja uudet liikennejärjestelmätason toimintamallit. EU-rahoitusta pyritään myös suuntaamaan lentoliikenteen uusien energiatehokkaiden teknologioiden käyttöönoton edistämiseen ja valtion matkustusstrategiaa muutetaan niin, että lentomatkustamisen määrää vähennetään etäyhteyksien ja kestävämpien matkustustapojen hyödyntämisen kautta.

Hinnoittelun osalta Suomi jatkaisi lentoliikenteen päästökaupan ja kansainvälisen lentoliikenteen päästöjen hyvitysjärjestelmä CORSIA:n tehokkuuden edistämistä EU:ssa ja ICAO:ssa. Suomi kannattaa ICAO:ssa myös kansainvälisen lentoliikenteen pitkän aikavälin kunnianhimoisesta päästövähennystavoitteesta sopimista ja lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen hinnoittelun edistämistä. Lisäksi laadittaisiin selvitys kansallisen lentoveron käyttöönoton vaikutuksista ja tehokkuudesta lentoliikenteen päästöjen vähentämisessä suhteessa muihin päästövähennyskeinoihin.

Periaatepäätöksen toimenpiteiden toteuttamisen kautta valtioneuvoston tavoitteena on vähentää kotimaan ja Suomesta lähtevän kansainvälisen lentoliikenteen päästöjä vuoden 2018 tasosta laskettuna 15 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja 50 prosenttia vuoteen 2045 mennessä. Kotimaan lentoliikenteen tulisi olla päästötöntä vuonna 2045. Tavoitteiden saavuttamisessa huomioidaan vain lentotoiminnan tilastoidut CO2-päästöt, uusiutuvien lentopolttoaineiden elinkaarilasketut päästövähennykset mukaan lukien. Erilaisten markkinamekanismien muilla sektoreilla tuottamat välilliset päästövähennykset eivät sisälly tavoitteeseen.

Periaatepäätöksen toimeenpano

Periaatepäätös pannaan toimeen pääasiassa valtion budjettiraamien sekä olemassa olevien määrärahojen puitteissa. Määrärahalisäyksiä tai muita budjettivaikutuksia vaativista toimenpiteistä päätetään erikseen valtiontalouden kehyksissä ja vuosittaisissa talousarvioissa.

Periaatepäätöksen täytäntöönpanon etenemistä seurataan puolivuosittain ilmasto- ja energiapoliittisessa ministeriryöryhmässä sekä liikenne- ja viestintäministeriössä. Toimenpiteiden yhteydet muihin hankkeisiin varmistetaan toimeenpanovaiheessa.

Esitys

Edellä olevan perusteella esitetään, että valtioneuvosto tekee periaatepäätöksen lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä.

Esittelijä

Hallitusneuvos Janne Mänttäri, liikenne- ja viestintäministeriö